

Voordrachten 1873

Algemeen Handelsblad, 16 januari 1873:

Woensdag 22 dezer, zullen onze stadgenooten weder het genoegen kunnen smaken een voordracht van den heer J. J. **Cremer** in het *Odéon* bij te wonen.

Algemeen handelsblad, 24 januari 1873:

Onder de uitspanningen, welke de winter ons biedt, is er geen, die zoozeer in alle opzichten voldoet aan al de eischen die een beschaafd publiek stellen mag, als de lezingen van den heer **Cremer**. Wie gisteren-

avond het genoegen had een plaatsje te vinden in de volgepropte, prettige *Odéon*zaal, waar de gevierde schrijver een der schoonste zijner Over-Betuwsche novellen *Op de Knishorst* voordroeg, zal opnieuw overtuigd zijn van de juistheid dezer opmerking. En toch, hoe hoogst eenvoudig zijn de middelen, waarmede de heer **Cremer** een publiek weet te boeien, dat ten deele althans slechts zelden een der andere uitspanningen van den winter bijwoont. De oplossing van dit raadsel ligt, dunkt ons, vooral in dien eenvoud, welke ook hier in meer dan één opzicht de stempel der waarheid is. De personen, die **Cremer**, vooral in zijne Betuwsche novellen, ten tooneele voert, zijn niet bloot scheppingen van zijn geest: zij leven, zij denken, zij spreken en handelen, gelijk hun natuur en hunne omgeving het hun ingeven. Uit dit oogpunt beschouwd, is **Cremer** in hooge mate *realist*, maar *realist* in den edelen zin des woords; gelijk de schilder, die de natuur als leidsvrouw volgt, niet om zich door haar te laten overheerschen, maar aan haar te ontleenen wat tot nadenken, tot bewondering, tot de veredeling kan leiden. Bovendien kent **Cremer** het geheim van dien beminnelijken humor, welke ons te gelijk een lach en een traan ontlokt, die tot hoofd en hart beiden spreekt, en weet zijne welluidende buigzame stem elk der personen, die hij laat denken en praten, zóó natuurlijk en zonder de minste overdrijving wêr te geven, dat menig tooneelspeler daaraan een leerzaam voorbeeld kan nemen.

Wanneer **Cremer**, zooals wij hopen en verwachten, dezen winter nogmaals hier ter stede optreedt, kan de ijverige gérant van het *Odéon* het aangename van den avond ook zijnerzijds verhoogen, indien hij door versterking van zijn hulppersoneel zorgt, dat de bezoekers minder lang in het voorportaal behoeven te wachten, totdat zij van hun mantels en overjassen ontlast zijn.

— Hoe vele lezingen aan het Leeuwarder publiek ook dezen winter weder worden aangeboden, toch zullen zij, naar wij vertrouwen, met belangstelling vernemen, dat de heer J. J. **Cremer** eerstdaags hier in de zaal van den heer v. d. Wielen optreden en zijne keurige novelle *Oan 't kleine Rivierke* voordragen zal, die laatstelijk tot drie malen toe door hem in het lokaal *Odeon* te Amsterdam is ten beste gegeven. Wie ook bij de Leeuwarders een woord van aanbeveling noodig heeft, niet de heer **Cremer**, die nu reeds jaar op jaar hier kwam en zijne talenten op toenemende wijze zag waarderen. Ons doel is dan ook slechts het publiek voor te bereiden op een avond, die ontegenzeggelijk een groot genot zal opleveren.

Leeuwarder Courant, 7 maart 1873:

LEZING
VAN
J. J. CREMER,
Onderwerp: Oan 't kleine revierke,
Donderdag den 13 Maart 1873,
's avonds half acht uur,
in de Groote Zaal van den Heer IJ. VAN DER
WIELEN te Leeuwarden.
Kaartjes zijn à f1 verkrijgbaar bij den Boek-
handelaar H. KUIPERS te Leeuwarden.
Plaatsen zijn te bespreken Donderdag, tus-
schen 12—3 uur, à tien cent extra.

Leeuwarder courant, 16 maart 1873:

Had het talrijk opgekomen publiek, dat jl. woensdag avond de zalen van den heer van der Wielen vulde over jammerlijke teleurstelling met regt te klagen, de belangstellende schaar, die zich jl. donderdag avond aldaar verzameld had, kan van beter dingen gewagen. De begaafde letterkundige J. J. **Cremer** vertoonde zich daar in al de kracht van zijn uitnemend talent. In hooge mate werd het auditorium geboeid door de meesterlijke voordragt van de overbetuwsche novelle: *aan 't kleine Revierke*, en letterlijk hing men aan des sprekers lippen, waar hij de verschillende toestanden, waaraan de novelle zoo rijk is, vertolkte op de hem eigen, onovertroffen wijze, zóó, dat de hoorder alles om zich heen vergeet en slechts oog en oor heeft voor de voorgestelde personen, die als levend voor hem staan. Den teregt gevierden novellist, zij daarom warme dank gezegd en een welgemeend tot wederziens toegeroepen.

Nieuws van de dag, 19 maart 1873:

Odéon, Woensdag 26 Mrt. Lezing van den Heer J. **Cremer**.
Kensgezindheid, Spui. Vrijdag 21 en Zaterdag 22 Mrt. Aanschouwelijke voordracht door Maju.

Algemeen handelsblad 28 maart 1873:

„Het blinkende Haontje” van een Gelderschen kerk-
toren trok gisterenavond een groot aantal Amsterdams-
mers. Het eenvoudig verhaal van **Cremer** trof het hart
der aanwezigen, en zeer gewaardeerd werd de kunst,
waaraan te danken was, dat de personen der Betuwsche
novelle voor de oogen der aanwezigen schenen te han-
delen en te spreken. De kunstenaarsgave van den heer
Cremer is zeer groot; ze is zelfs in staat de toehoorders
te doen heenstappen over de eigenaardige bezwaren
aan eene voordracht van een verhaal in plat-Neder-
landsch verbonden.

We moeten toch erkennen, dat het bijzonder hin-
derlijk is, wanneer vele toehoorders telkens beginnen
te grinneken en giechelen, wanneer een bekend woord
op eenigszins vreemde wijze wordt uitgesproken. Me-
nigeen vindt zulk een vreemd gebruikt of verhaspeld

woord zelfs zoë onbeschrijfelijk komiek, dat hij het nog
eens moet herhalen voor zijn gezelschap, als om het
te doen opmerken, dat hij de fijne geestigheid heeft
opgelet.

De wansmaak dezer toehoorders is echter evenmin
aan den heer **Cremer** te wijten als de onbeschrijfelijke
benauwdheid der zaal, waar hij sprak.

Men klaagt er wel eens over, dat Holland zoo arm
is aan goede acteurs en actrices. Hoe aangenaam zou
het zijn, dachten we bij het verlaten der zaal, indien
de heer **Cremer** en mejuffrouw Mina Kruseman eens
te zamen konden acteeren voor het publiek in een door
den heer **Cremer** te maken *proverbs*, in het genre van
die van Alfred de Musset. Holland is twee groote ac-
teurs rijk, zou men zeker na afloop dezer ideale voor-
stelling zeggen.

Provinciale Drentsche en Asser courant, 16 april 1873:

Op 22 e.k. biedt de heer **Cremer** ons hier eene soirée littéraire aan, die, al is de aandacht des publieks ook hoofdzakelijk op 's Konings komst gevestigd, een druk bezoek mag verwachten.

Welk onderwerp de heer **Cremer** zal kiezen, *hoe* hij leest, behoeft niet besproken te worden.

't Geheugen van hen die hem hoorden ontslaat ons van die moeite en 't genot, dat zij door hem smaakten, kunnen wij niet schetsen.

Den gevierden novellist zij eene volle zaal toegewenscht!

Provinciale Drentsche en Asser courant, 24 april 1873:

Gisteravond hield de heer **Cremer** hier eene lezing voor een vrij talrijk en zeer oplettend publiek.

Dat hij zijne sporen, als uitstekend novellist, niet meer behoeft te verdienen, weet ieder — dat hij als „lezer” zijns gelijke in ons Land niet heeft, zal moeilijk zijn te betwisten.

Goed lezen is eene kunst en de meeste menschen hebben het er niet ver in gebragt, maar de heer **Cremer** is daarin een virtuos.

Zijne stem, zijne houding, zijne gesticulatiën — hij tooverd er mee en bederft niets door overdrijving.

Anderen spreken door hem, *zoals* zij spreken, en daardoor wordt hetgeen hij zegt: *waarheid*.

Daarenboven — de heer **Cremer** heeft het leven in al zijne nuanceeringen, ook in de kleinste, bespied — hij heeft met een open hart en een diep gevoel *geluisterd* en zoo 't volk leeren kennen in zijn *denken* en *doen*.

Wat er edels en groots is in den eenvoud, wat er gemeens is in een ruw, woest hart — alles vangt

er gemeens is in een ruw, woest hart — alles vangt hij op en geeft het, der natuur getrouw, terug.

Wij wantrouwen *onze* pen te veel, om haar te wagen aan de proef: »gedetailleerd de teekeningen met pen, die hij door zijne buigzame stem aanschouwelijk maakt», terug te geven.

Zij zou, indien wij 't waagden, er bij allen, die den heer **Cremer** hoorden, niet bij *kunnen* winnen.

Ook de dichtstukjes, die de heer **Cremer** na zijn Kruzemuntje nog ten beste gaf, maakten een dessert, dat het genot van het »hoofdgerecht» verhoogde.

Ziedaar wat wij de *Drentsche Courant* laten zeggen, na ons bravo! den novellist bij uitnemendheid met al de aanwezigen toegeroepen.

Mogt het velen niet genoeg zijn, dan heeft de heer **Cremer** daarvan de schuld en die schuld strekt zijn talent tot eer.

Gisterenavond droeg de Heer J. J. Cremer in de zaal van *Odéon* zijn nieuwe novelle: „t Hart op de Veluw”, voor. Er was als altijd een zeer talrijk publiek opgekomen, om den gevierden auteur te hooren. Ieder weet, dat niemand zijne novellen voorlezen kan, zooals de Heer **Cremer** zelf. Zijn talent blijft ten dien aanzien steeds ver boven dat van alle andere landgenooten staan.

Wij zullen den inhoud van de novelle niet verraden. Evenmin ligt 't in ons plan na een eerste kennismaking critiek te leveren. Alleen zij 't ons vergund op te merken, dat zich meer en meer twee tijdperken in het letterkundig loven van **Cremer** afteekenen en wij voor ons aan het eerste de voorkeur geven boven het tweede. In zijn eerste periode ontwikkelde Cremer één enkele doorgaand zedekundige gedachte en zocht hij zijn kracht in de geleidelijke ontwikkeling van een enkel karakter. Om die eene gedachte en dien hoofdpersoon groepeerde hij al wat de schatkamers van zijn talent aan humor en dardelheid zoo ruimschoots opleverden. In den laatsten tijd volgt **Cremer** blijkbaar een andere methode. De humor en de dardelheid zijn er nog en vertoonen zich met toenemende vrijmoedigheid, grijpende links en rechts wat Veluwe en Betuwe opleveren. Maar waar is de karakterstudie gebleven?